

Research Article

The Psychometric Characteristics of Strength- Based Parenting Scale, Parent Child Version

Zahra Khosrojedi^{1*} & Mahmood Heidari²

1. Ph.D. in Educational Psychology, Faculty of Education and Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. Email: Z_khosrojedi@sbu.ac.ir

2. Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. Email: m-heydari@sbu.ac.ir

Abstract

Aim: The aim of this study was to investigate the psychometric properties of the Strength- Based Parenting Scale, parent-child version.

Method: This correlational study included parents with teenagers aged 12 to 18 and teenagers aged 12 to 18 in Tehran. A total of 196 parents and 213 teenagers were selected using the convenience sampling method. Parents responded to the Strengths-Based Parenting Adult Scale (SBPA) and the Parental Self-Efficacy Scale (PSAM), while adolescents responded to the Ryff Psychological Well-Being Questionnaire and the Questionnaire of Perceptions of Strengths-Based Parenting (PSBP). To assess the reliability and validity of the questionnaires, internal consistency coefficients, convergent validity, and exploratory factor analysis were utilized.

Results: The exploratory factor analysis for the Strength- Based Parenting Scale of adults revealed three factors: awareness of strengths, support, and encouragement. The significant correlation with parents' self-efficacy ($p < 0.001$; $r = 0.42$) indicates convergent validity. The reliability of the scale ranged from 0.65 to 0.89. The exploratory factor analysis for the Questionnaire of Perceptions of Strengths-Based Parenting of teenagers identified three factors: receiving attention and support, recognition, and opportunities. The significant correlation with adolescent psychological well-being ($r = 0.16-0.59$, $p < 0.001$) indicates convergent validity. The reliability of the scale ranged from 0.70 to 0.84 over time.

Conclusion: Both questionnaires are valid and reliable tools that can be used to assess parent-child interactions with an emphasis on strengths.

Key words: Psychological Well- Being of Adolescents, Parental Self- Efficacy, Strength- Based Parenting

Citation: khosrojedi, Z., & Heidari, M. (2024). The Psychometric Characteristics of Strength-Based Parenting Scale, Parent Child Version. *Appl. Psychol* 18 (2):86-106.

بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها نسخه والد - کودک

زهرا خسروجردی^{۱*} و محمود حیدری^۲

۱. دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. ایمیل: Z_khosrojerdi@sbu.ac.ir
۲. دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. ایمیل: m-heydari@sbu.ac.ir

چکیده

هدف: هدف پژوهش بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها نسخه والد-کودک بود.

روش: روش پژوهش همبستگی است. جامعه آماری شامل والدین دارای نوجوان ۱۲ تا ۱۸ ساله و نوجوانان ۱۲ تا ۱۸ ساله شهر تهران بودند. با روش نمونه‌گیری در دسترس ۱۹۶ والدین و ۲۱۳ نوجوان انتخاب شدند. والدین به پرسشنامه شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان (SBPA) و مقیاس خودکارآمدی والدین (PSAM) و نوجوانان به پرسشنامه بهزیستی روان‌شناختی ریف و پرسشنامه ادراک شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها (PSBP) پاسخ دادند. جهت بررسی پایایی و روایی پرسشنامه‌ها از ضریب همسانی درونی، روایی همگرا و تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد تحلیل عاملی اکتشافی برای شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان دربرگیرنده سه عامل آگاهی از توانمندی‌ها، حمایت و تشویق است که همبستگی معنادار با خودکارآمدی والدین ($r=0.42, p<0.01$) بیانگر روایی همگرا است. پایایی مقیاس با فاصله زمانی یک ماه 0.65 تا 0.89 به دست آمد. تحلیل عامل اکتشافی برای پرسشنامه ادراک شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های نوجوانان دربرگیرنده سه عامل دریافت توجه و حمایت، شناخته شدن و دریافت فرصت است که همبستگی معنادار با بهزیستی روان‌شناختی نوجوان ($r=0.05, p<0.01$) بیانگر روایی همگرا است. پایایی مقیاس با فاصله زمانی یک ماه 0.70 تا 0.84 به دست آمد.

نتیجه‌گیری: هر دو پرسشنامه ابزاری روا و پایا هستند که می‌توان در تعامل والدین و کودک با تأکید بر توانمندی مورد استفاده قرار داد.

کلید واژه‌ها: بهزیستی روان‌شناختی نوجوانان، خودکارآمدی والدین، شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها

استناد به این مقاله: خسروجردی، زهرا، و حیدری، محمود. (۱۴۰۳). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها نسخه والد-کودک. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۸ (۲): ۸۶-۱۰۶.

مقدمه

توانمندی‌های منش ظرفیتی مؤثر و ویژگی‌های مثبتی هستند که به طور مداوم به عنوان نیروی انرژی بخش به وسیله فرد تجربه می‌شود. آگاهی و استفاده از توانمندی‌ها به طور معناداری با راهبردهای مثبت، بهزیستی ذهنی، عزت نفس، خودکارآمدی و رضایت از زندگی همراه است (واترز، لوتون و جک، ۲۰۱۹). پیترسون و سلیگمن در سال ۲۰۰۴ به همراه ۵۳ نفر از دانشمندان برجسته ۲۴ توانمندی منش را شناسایی کردند که زبان مشترکی برای درک صفات و ظرفیت مثبت انسانی فراهم آوردند و در پژوهش‌های متعددی نشان دادند که شناسایی و استفاده از توانمندی‌های منش با سلامت جسمی (رشید و مک‌گرت، ۲۰۲۰) و سلامت روان‌شناختی همراه است (لوتون و واترز، ۲۰۱۸).

سلیگمن و چیکسنت‌میهایلی در حوزه روان‌شناسی مثبت در سال ۲۰۰۰ انبوهی از پژوهش‌ها را در مورد توانمندی‌های انسان مورد بررسی قرار دادند تا به چگونگی درک علمی شکوفایی خانواده براساس توانمندی‌ها پی ببرند (واترز، ۲۰۱۵). در این بررسی مشخص شد پژوهش‌های مرتبط با فرزندپروری در حوزه روان‌شناسی مثبت به طور قابل توجهی اندک است. دونالدسون و دالویت (۲۰۱۵) و راسک و واترز (۲۰۱۳) در یک بررسی نشان دادند پژوهش‌های فراوانی در روان‌شناسی مثبت در حوزه آموزش و محیط کار وجود دارد ولی در بخش خانواده پژوهش‌های اندکی صورت گرفته است. واترز نیز تمام مقالات در سال ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۶ در حوزه فرزندپروری مرتبط با روان‌شناسی مثبت را مورد بررسی قرار داد و در حدود ۲ تا ۵ درصد مقالات به حوزه خانواده مرتبط بودند که حاکی از این بود فرزندپروری در حوزه روان‌شناسی مثبت مورد توجه قرار نگرفته است (واترز و سان، ۲۰۱۷). در همین راستا، واترز مطرح می‌کند با توجه به اهمیت مؤثر فرزندپروری در رشد جامعه این غفلت نگران‌کننده است در نتیجه، او شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها را مورد توجه قرار داد.

شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها، فرایند توانمندی‌ها را با شیوه‌های فرزندپروری پیوند می‌دهد و به‌عنوان سبکی از شیوه فرزندپروری است که بطور آگاهانه حالات مثبت، فرایندهای مثبت و ویژگی‌های مثبت را در کودک شناسایی و پرورش می‌دهد (آلن، واترز، ارسلان و پرنیتس، ۲۰۲۲). علاوه براین، توانمندی‌های والدین را در نقش والدگريشان شناسایی و گسترش می‌دهد. واترز در سال ۲۰۱۵ شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها را با دو مدل عاملی از توانمندی‌ها

¹ -well-being

² - strength - based parenting

کوینجی و لاینلی (۲۰۰۷) دانش توانمندی‌ها^۱ و کاربرد توانمندی‌ها^۲ مطابقت داد. دانش توانمندی‌ها به معنای آگاهی فرد از توانمندی‌ها و بازشناسی توانمندی‌هایش تعریف می‌شود. درحالی‌که، کاربرد توانمندی‌ها به چگونگی استفاده افراد از توانمندی‌های خود در موقعیت‌های مختلف اشاره دارد. شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها از این دو عامل ترکیب شده است و دربرگیرنده والدینی است که توانمندی کودکان‌شان را درک می‌کنند و کودک را به استفاده از توانمندی‌های خود تشویق می‌کنند.

در همین راستا، واترز و پرسشنامه طراحی کرد یکی شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های والدین را مورد بررسی قرار داد و دیگری ادراک کودک و نوجوان را از شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها والدین را مورد توجه قرار داد. لوتون و واترز (۲۰۱۷) مطرح می‌کنند مطالعات دوسویه نشان داده است که رتبه‌بندی والدین و کودک از این دو عامل در یکدیگر به میزان متوسطی همگرا هستند.

شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها به‌طور آگاهانه توجه خود را بر توانمندی‌های فرزند متمرکز می‌کند و فرصت‌هایی را فراهم می‌کند تا کودک و نوجوان بتوانند توانمندی‌های خود را پرورش دهند. علاوه بر این، والدین نیز در مورد پرورش توانمندی‌های خود در ارتباط با فرزندپروری فرصت تفکر و تأمل دارند. واترز و همکاران نشان دادند شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها با شاخص‌های متنوع بهزیستی در کودک و نوجوان از جمله افزایش رضایت از زندگی، اثرات مثبت و کاهش استرس همراه است و بهزیستی والدین را موجب می‌شود (واترز و سان، ۲۰۱۷). از طرفی، شوارتز، شیببر، داجون و آلن (۲۰۱۲) و ایر و تاپار (۲۰۱۴) نشان دادند بیشترین خطر برای رشد بیماری‌های روانی در دهه دوم زندگی رخ می‌دهد که چنین پژوهش‌هایی نشان می‌دهد نوجوانان در این دوران نیاز به کمک دارند تا بتوانند بهزیستی خود را تقویت و ارتقاء دهند. عاملی که به طور مثبت و به صورت قابل توجهی با بهزیستی نوجوانان مرتبط است استفاده از توانمندی‌های آن‌ها به ویژه در محیط خانه است (سولدو، ساویچ، مرسر، ۲۰۱۴). بنابراین، توجه به توانمندی‌ها در روابط والد-کودک ضروری به نظر می‌رسد.

واترز، لوتون، گریس، ژاک-همیلتون و زیفور (۲۰۱۹) مطرح می‌کنند یک روش قدرتمند برای ساختن توانمندی‌ها در افراد از طریق بازخورد نقاط قوت آن‌هاست که از دیگران در زندگی روزمره خود دریافت می‌کنند. برای مثال، اسپریتز، استفنز و سویتمن، (۲۰۰۹) مشخص کردند وقتی نوجوانان بازخوردی در مورد توانمندی‌هایشان از معلم‌ها، مربیان، دوستان و خانواده دریافت می‌کنند بهزیستی آن‌ها ارتقاء می‌یابد. بنابراین، خانواده نقش اساسی در بهزیستی کودک و

¹ -strengths knowledge

² -strengths use

نوجوان دارد. برای مثال، کودکان والدین آگاه به شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها استرس کمتری را در موقعیت‌های مختلف تجربه می‌کنند و در روابط خود از راهبردهای مقابله‌ای مبتنی بر توانمندی‌ها استفاده می‌کنند. در نمونه‌های نوجوانان استفاده از شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها رضایت از زندگی بالایی را نسبت به سبک‌های فرزندپروری دیگری مانند مقتدرانه پیش‌بینی می‌کند. شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها با آگاهی و کاربرد توانمندی‌های نوجوانان همراه است که موجب تعامل، پشتکار و نمرات خوب علمی می‌شود (لوتون و واترز، ۲۰۱۷). لذا، ترغیب خانواده به استفاده از چنین سبک فرزندپروری می‌تواند در بهزیستی، شادکامی و رضایت از زندگی روابط والد-کودک اثرات بسزایی داشته باشد.

این سبک فرزندپروری به خودکارآمدی والدین نیز کمک می‌کند. خودکارآمدی والدین به میزانی از احساس شایستگی و کارآمدی در تربیت فرزند و رسیدگی به مشکلات تعریف می‌شود (واترز و سان، ۲۰۱۷). خودکارآمدی والدین علاوه بر تاثیری که بر نحوه تعامل مادر-کودک دارد، شیوه‌انضباطی، باور مادر در مورد روش‌های والدگری و حتی حساسیت و پاسخگویی او را پیش‌بینی می‌کند (صادقی، اکبری‌چرمهینی، بهرامی و سیدموسوی، ۱۴۰۱). سطح بالای خودکارآمدی والدین با راهبردهای مقابله، پشتکار و رضایت از نقش والدگریشان ارتباط مثبتی دارد (آردلت و اکلز ۲۰۰۱؛ جونز و پرینز ۲۰۰۵) و سطح پایین خودکارآمدی والدین با استرس و افسردگی مرتبط است (رایکز و تامپسون ۲۰۰۵). هنگامی که والدین توانمندی‌های فرزندان خود را شناسایی می‌کنند و آن‌ها را به استفاده از نقاط قوت ترغیب می‌کنند این احساس والدین به‌وجود می‌آید که فرزندان خود و نیازهای آنان را بهتر درک می‌کنند و احساس شایستگی و اعتماد بیشتری به خود پیدا می‌کنند (واترز و سان، ۲۰۱۵). در پژوهش‌های متعددی خودکارآمدی بالای والدین شیوه‌های فرزندپروری مثبتی مانند گرمی و پاسخگویی و خودکارآمدی پایین والدین شیوه‌های فرزندپروری مانند انضباط‌های موقتی و بی‌توجهی را پیش‌بینی می‌کند. چنین پژوهش‌هایی الگوی مهمی از اثرگذاری والدین بر رفتارهای فرزندان را نشان می‌دهد (کالتز و تریفن، ۲۰۱۹) که می‌تواند با افزایش درک والدین از چگونگی اثرگذاری آنان بر رفتار فرزندان و اهمیت خودکارآمدی را در نقش والدگری افزایش دهد.

بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های والد-کودک از چند جهت دارای اهمیت است. ۱) به لحاظ نظری همانگونه که لوتون و واترز (۲۰۱۷) مطرح می‌کنند شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها برای والدین و فرزندان مفید است و براین فرض

¹- Parental Self-Efficacy (PSE)

است که به لحاظ درون فردی از طریق ایجاد هویت مثبت و از طریق بین فردی روابط مثبتی بین والد- کودک ایجاد می‌کند. شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها فیلتر مثبتی برای هویت ایجاد می‌کند که افراد خودشان را از چشم‌انداز توانمندی‌های‌شان نگاه می‌کنند. واترز و سان (۲۰۱۷) مطرح می‌کنند کاربرد شیوه‌ فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها به پرورش هویت شایستگی در والدین کمک می‌کند. علاوه‌براین، از رشد و تقویت توانمندی‌ها در محیط خانواده حمایت می‌کند و احترام و توجه متقابل را به‌وجود می‌آورد، موجب ارتقاء بهزیستی افراد خانواده و خودکارآمدی والدین می‌شود.

۲) ابزارهای توانمندی‌های منشی که در سطح بزرگسالان و نوجوانان وجود دارد، ۲۴ توانمندی منش فرد را مورد بررسی قرار می‌دهد. درحالی‌که نسخه والد- کودک، رویکرد والدین را در توجه به توانمندی‌ها و نقاط قوت فرزندان‌شان مورد بررسی قرار می‌دهد که از طریق مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان امکان‌پذیر است. ازسوی دیگر، به ادراک کودک و نوجوان در مورد شیوه‌فرزندپروری والدین‌شان می‌پردازد که آیا والدین توانمندی‌ها و نقاط قوت آنان را مورد توجه قرار می‌دهند؟ و آن را درک می‌کنند؟ که به وسیله مقیاس ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها صورت می‌پذیرد، ۳) استفاده از چنین مقیاسی می‌تواند تعامل والد- کودک را در سطح توانمندی‌ها مورد بررسی قرار دهد. ۴) مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان نحوه عملکرد والدین را در چگونگی توجه به توانمندی‌های فرزندان‌شان مورد بررسی قرار می‌دهد، در حالی که هدف پرسشنامه‌های موجود فرزندپروری صرفاً توجه به توانمندی‌ها و نقاط قوت نیست. بنابراین این دو پرسشنامه می‌تواند به خانواده کمک کند که هم والدین و هم فرزندان درک بهتری از توانمندی‌ها و نقاط قوت خود در تعامل با یکدیگر به‌دست آورند. علاوه‌براین، پژوهش‌های بیشتری را در محیط خانه فراهم می‌آورد تا والدین و فرزندان از توانمندی‌های خود آگاهی بیشتری به‌دست آورند و آن را در نقش‌های مرتبط با خود استفاده نمایند. از این‌رو، پژوهش حاضر به دنبال پاسخگویی به سؤال مرتبط به روایی و پایایی مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های والد- کودک است. آیا مقیاس شیوه‌ فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان از روایی و پایایی مناسبی در نمونه والدین برخوردار است؟ آیا مقیاس ادراک شیوه‌ فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها نوجوانان از روایی و پایایی مناسبی در نمونه نوجوان برخوردار است؟

روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: پژوهش حاضر از نوع همبستگی، از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. جامعه آماری شامل والدین دارای نوجوان ۱۲ تا ۱۸ ساله و نوجوان ۱۲ تا ۱۸ ساله شهر تهران بودند. نمونه آماری پژوهش با روش نمونه‌گیری دردسترس به صورت مجازی در سال ۱۳۹۹-۱۴۰۰ انتخاب شدند.

انجام پژوهش طی سه مرحله نمونه‌گیری صورت گرفت. در مرحله اول برای بررسی مفهوم بودن ماده ترجمه شده ۳۰ نوجوان و ۳۰ والدین و در مرحله دوم برای بررسی پایایی مقیاس ۳۰ نوجوان و ۳۰ والدین با روش غیرتصادفی (دردسترس) انتخاب شدند. در مرحله سوم برای بررسی روایی سازه و روایی همگرا مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها، تعداد ۱۹۶ نفر از والدین و برای ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها تعداد ۲۱۳ نفر از نوجوانان با نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. هومن (۱۳۹۴) بیان می‌کند هرچند تخمین تحلیل عاملی در مورد حجم نمونه توافق کلی وجود ندارد، اما برآوردها از ۱۰۰ نفر برای یک مطالعه کوچک تا ۳۰ نفر برای هر متغیر به کار می‌رود و با در نظر گرفتن نرخ ریزش، حجم نمونه ۳۰۰ نفری مناسب و ۵۰۰ نفری بسیار مناسب خواهد بود.

ابزارهای پژوهش

مقیاس شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان (SBPA): مقیاس در سال ۲۰۱۵ توسط لی‌واترز ساخته شده است. پرسشنامه نسخه اصلاح شده مقیاس کاربرد توانمندی‌ها^۱ (SUS) کوینجی و لاینلی در سال ۲۰۰۷ است. پرسشنامه شامل ۱۴ سؤال است که بر روی مقیاس ۵ گویه لیکرتی از ۱ کاملاً مخالفم تا ۵ کاملاً موافقم نمره‌گذاری می‌شود. تمام سؤالات به صورت مستقیم نمره‌گذاری می‌شود. پایایی آلفای کرانباخ ۰/۹۵ است. مقیاس میزان آگاهی و استفاده والدین از توانمندی‌ها را در ارتباط با کودک و نوجوان می‌سنجد. با استفاده از تحلیل عامل اکتشافی سؤالات مقیاس به سه عامل با ۱۱ سؤال تبدیل شد. سؤال ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ زیر مقیاس آگاهی از توانمندی‌ها، سؤال ۶، ۷، ۸، ۱۰ زیر مقیاس حمایت و سؤال ۹، ۱۱ زیر مقیاس تشویق^۲ است. نتیجه تحلیل عامل اکتشافی نشان داد که سه عامل ۲۴/۴۰ واریانس کل را تبیین می‌کنند. روایی همگرا مقیاس با خودکارآمدی از ۰/۱۹ تا ۰/۴۲ بوده است. همسانی درونی از

^۱ -the scale of strengths-based

parenting adult

^۲ -strengths use scale

^۳ -awareness of strengths

^۴ -support

^۵ - encouragement

۰/۶۵ تا ۰/۸۹ و بازآزمایی یک ماه مقیاس از ۰/۶۳ تا ۰/۸۰ به‌دست آمده است. در پژوهش حاضر آلفای کرانباخ به ترتیب زیر مقیاس‌ها ۰/۸۰، ۰/۷۲، ۰/۷۰ و مقیاس کلی ۰/۸۰ بود.

مقیاس خودکارآمدی والدین^۱ (PSAM): در سال ۱۹۹۶ توسط دومکا، استریوزینگر، جکسون و روزا برای ارزیابی خودکارآمدی والدینی مورد استفاده قرار گرفت. این پرسشنامه شامل ۱۰ آیتم است که پنج عبارت مثبت و پنج عبارت منفی دارد. حس کلی والدین از اطمینان در نقش پدر یا مادر را می‌سنجد. نمره‌گذاری آن براساس مقیاس لیکرت از ۱ (به ندرت تا ۷) همیشه است. نمره بالا در این ابزار خودکارآمدی والدینی بالا و نمره پایین خودکارآمدی والدین پایین را نشان می‌دهد. نمره‌گذاری ۵ ماده (۱، ۳، ۵، ۶، ۸) به صورت معکوس و ۵ ماده باقیمانده (۲، ۴، ۷، ۹، ۱۰) به صورت مستقیم نمره‌گذاری می‌شوند. دومکا و دیگران (۱۹۹۶) همسانی درونی مقیاس را در مادران انگلیسی زبان که سطح اقتصادی متوسطی داشتند ۰/۷۰ گزارش کردند. طهرانجی (۱۳۹۴) رویایی سازه مقیاس را با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی بررسی کرد و نشان داد همه ماده‌های آن روی یک عامل بارگذاری می‌شود و اعتبار آن با استفاده از ضریب آلفای کرانباخ ۰/۷۶ و با استفاده از روش دو نیمه کردن برابر ۰/۷۳ بود. در پژوهش طالعی، طهماسیان و وفائی (۱۳۹۰) آلفای کرانباخ ۰/۸۰ است. در پژوهش حاضر آلفای کرانباخ ۰/۷۷ بود.

پرسشنامه بهزیستی روان‌شناختی ریف^۲: فرم کوتاه ۱۸ سؤالی مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف، توسط ریف (۱۹۸۹) طراحی و در سال ۲۰۰۲ مورد تجدیدنظر قرار گرفته است. این نسخه مشتمل بر ۶ عامل (استقلال، تسلط بر محیط، رشد شخصی، ارتباط مثبت با دیگران، هدفمندی در زندگی و پذیرش خود) است. مجموع نمرات این شش عامل به‌عنوان نمره کل بهزیستی روان‌شناختی محاسبه می‌شود. این نوع آزمون نوعی ابزار خودسنجی است که در یک پیوستار ۶ درجه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم پاسخ داده می‌شود و نمره بالاتر نشان‌دهنده بهزیستی روان‌شناختی بهتر است. از بین کل سؤالات ۱۰ سؤال به صورت مستقیم و ۸ سؤال به شکل معکوس نمره‌گذاری می‌شود. همبستگی نسخه کوتاه مقیاس بهزیستی روان‌شناختی ریف با مقیاس اصلی از ۰/۷۰ تا ۰/۸۹ در نوسان است. خانجانی، شهیدی، فتح‌آبادی، مظاهری و شگری (۱۳۹۳) در پژوهشی بر روی ۹۷۶ دانشجو نشان دادند الگوی شش عاملی از برازش خوبی برخوردار است. همسانی درونی بر ۶ عامل پذیرش خود، تسلط محیطی، رابطه مثبت با دیگران، داشتن هدف در زندگی، رشد شخصی و استقلال به ترتیب ۰/۵۱، ۰/۷۶، ۰/۷۵، ۰/۵۲، ۰/۷۳،

^۱ -Parental Self-Agency (Self-Efficacy) Measure (PSAM)

^۲ -ryff psychological well-being questionnaire

۰/۷۲ و برای کل مقیاس ۰/۷۱ به دست آمده است (پسندیده و زارع، ۱۳۹۵). در پژوهش حاضر آلفای کرانباخ برای کل مقیاس ۰/۷۰ بود.

پرسشنامه ادراک شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها (PSBP): پرسشنامه در سال ۲۰۱۵ توسط لی‌واترز ساخته شده است. این پرسشنامه نسخه اصلاح شده مقیاس کاربرد توانمندی‌ها (SUS) کوینجی و لاینلی در سال ۲۰۰۷ است. پرسشنامه دارای ۱۴ سؤال است که بر روی مقیاس ۵ گویه‌ای لیکرتی (۱= کاملاً مخالفم، ۵= کاملاً موافقم) نمره‌گذاری می‌شود. تمام سؤالات به صورت مستقیم نمره‌گذاری می‌شود. پایایی آلفای کرانباخ پرسشنامه ۰/۹۵ است. این پرسشنامه ادراک کودک و نوجوان را نسبت به درک والدین از توانمندی‌ها و نقاط قوت آن‌ها و ترغیب و تشویق کودک و نوجوان به استفاده از آن‌ها را می‌سنجد. با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی سؤالات به سه عامل با ۱۱ سؤال تبدیل شد. سؤال ۱، ۴، ۶، ۷، ۱۱ زیر مقیاس توجه و حمایت، سؤال ۲، ۳، ۸، ۱۰ زیر مقیاس شناخته شدن^۳ و سؤال ۵، ۹، ۱۰ زیر مقیاس دریافت فرصت^۴ است. نتیجه تحلیل عامل اکتشافی نشان داد که سه عامل ۲۷/۵۲ واریانس کل را تبیین می‌کنند. روایی همگرا مقیاس با بهزیستی روان‌شناختی از ۰/۱۶ تا ۰/۵۹ بوده است. همسانی درونی از ۰/۷۰ تا ۰/۸۴ و بازآزمایی یک ماه مقیاس از ۰/۶۸ تا ۱ به دست آمده است. در پژوهش حاضر آلفای کرانباخ به ترتیب ۰/۷۷، ۰/۸۰، ۰/۷۹ و برای کل ۰/۷۹ بود.

شیوه اجرا

ابتدا مقیاس شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان (SBPA) و پرسشنامه ادراک شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها (PSBP) ترجمه و بازترجمه شد. در مرحله اول برای بررسی مفهوم بودن ماده ترجمه شده ۳۰ دانش‌آموز و ۳۰ والدین در دسترس به صورت مجازی نظر خود را در مورد ماده‌های مقیاس ارائه شده مشخص کردند. در مرحله دوم برای بررسی پایایی مقیاس‌ها با روش آزمون مجدد ۳۰ دانش‌آموز و ۳۰ والد با روش غیرتصادفی (دردسترس) به صورت مجازی در فاصله یک ماه به مقیاس‌ها پاسخ دادند. در مرحله پایانی تعداد ۲۱۳ دانش‌آموز و تعداد ۱۹۶ والدین در دسترس به پرسشنامه آنلاین در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ پاسخ دادند. در این مرحله از روش تحلیل عاملی اکتشافی، روایی همگرا و همسانی درونی جهت بررسی روایی و پایایی پرسشنامه استفاده شد. در تمام مراحل، هدف از انجام کار بیان شد و رضایت آگاهانه

^۱ -the questionnaire of perceptions of strengths-based parenting

^۲ - get an attention and support

^۳ - recognition

^۴ - get the chance

رعایت شده است. در مرحله اول و سوم مشخصات فردی گرفته نشده است. در مرحله دوم نیز خروج از پژوهش و محرمانه ماندن اطلاعات رعایت شد. داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS۲۲ تحلیل شد.

یافته‌ها

در پژوهش حاضر، در بررسی ویژگی روان‌سنجی مقیاس ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های نوجوانان در مرحله اول، ۳۰ دانش‌آموز (۱۲ تا ۱۷ ساله، ۱۸ دختر و ۱۲ پسر) با میانگین سنی ۱۴/۴۰، در مرحله دوم، ۳۰ دانش‌آموز دختر (۱۲ تا ۱۶ ساله) با میانگین سنی ۱۴/۴۶ و در مرحله سوم، ۲۱۳ دانش‌آموز (۱۱۲ دختر و ۱۰۱ پسر ۱۲ تا ۱۸ ساله) با میانگین سنی ۱۴ و انحراف استاندارد ۱/۸۵ بودند. در بررسی ویژگی روان‌سنجی مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان در مرحله اول، دوم و سوم والدین با گروه سنی ۲۷ تا ۵۰ ساله بودند. در مرحله اول ۴ مرد و ۲۶ زن، در مرحله دوم و سوم همگی زن بودند.

روایی مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان و ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های نوجوانان با استفاده از روایی سازه تحلیل عاملی اکتشافی و روایی همگرا و پایایی آن با استفاده از همسانی درونی و بازآزمایی با فاصله زمانی یک ماه بررسی شد. روایی سازه با روش تحلیل عاملی اکتشافی^۱ مورد بررسی قرار گرفت. در تحلیل عامل تاییدی برای برازاندن هرچه دقیق‌تر بارهای ماتریس هدف از آن استفاده می‌شود که گاهی ماتریس هدف به شیوه کلی‌تری مشخص می‌شود. درحالی‌که، تحلیل عامل اکتشافی، ابزار نیرومندی برای آشکار کردن متغیرهای مهم است (کلاین، ۱۳۹۳). در این پژوهش برای مشخص کردن خرده مقیاس‌ها از تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. درحالی‌که واترز برای پرسشنامه یک نمره کلی در نظر گرفته است. محاسبه شاخص کفایت نمونه‌برداری و آزمون کرویت بارلت بر روی داده‌های حاصل از اجرای مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان نشان داد KMO برابر با ۰/۷۷ و رد فرض صفر در آزمون کرویت بارلت ($P < ۰/۰۰۱$, $X^2 = ۹۶۶/۱۶$) شرایط لازم برای تحلیل عاملی اکتشافی مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها بزرگسالان وجود دارد. نتایج نشان داد که سه عامل قابل استخراج است. بررسی نمودار اسکری از این استدلال حمایت می‌کند به دلیل اینکه سؤال ۳ روی هیچ یک از عوامل بار نشدند، حذف گردید. سؤال ۷ و ۸ روی سه عامل بار مضاعف داشتند و حذف شدند. در مجموع ۲۴/۴۰ واریانس کل را تبیین می‌کنند.

^۱- exploratory factor analysis

عوامل استخراج شده با توجه به محتوای ماده‌ها به ترتیب عامل اول، آگاهی از توانمندی‌ها، حمایت و تشویق نام‌گذاری شدند. در جدول شماره ۱ نتایج بار عاملی ۱۱ سؤال آورده شده است.

جدول ۱. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان

عامل اول (آگاهی از توانمندی‌ها)		عامل دوم (حمایت)		عامل سوم (تشویق)	
سؤال	بار عامل	سؤال	بار عاملی	سؤال	بار عاملی
۴	۰/۸۰	۱۰	۰/۸۲	۱۲	۰/۸۴
۵	۰/۷۹	۹	۰/۷۴	۱۴	۰/۸۱
۲	۰/۷۰	۱۱	۰/۶۶		
۱	۰/۶۹	۱۳	۰/۵۸		
۶	۰/۶۷				

بر اساس تعریف و مبانی نظری شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها، جمع نمرات عامل‌ها نشان‌دهنده آگاهی از توانمندی‌ها، حمایت و تشویق است. در پژوهش حاضر پرسشنامه با سه عامل دارای ۱۱ سؤال است. سؤال ۱، ۲، ۳، ۴، ۵ زیر مقیاس آگاهی از توانمندی‌ها، سؤال ۶، ۷، ۸، ۱۰ زیر مقیاس حمایت و سؤال ۹، ۱۱ زیر مقیاس تشویق است. نتیجه همبستگی مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان با خودکارآمدی والدین در جدول ۲ آمده است.

جدول ۲. ضرایب همبستگی شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان با خودکارآمدی

والدین				
متغیر	آگاهی از توانمندی‌ها	حمایت	تشویق	فرزندپروری کلی
خودکارآمدی والدین	۰/۴۲**	۰/۲۱**	۰/۱۹**	۰/۳۸**

($P \leq 0/01$)

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد عوامل استخراج شده از مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان، زیر مقیاس‌ها و مقیاس کلی با خودکارآمدی والدین رابطه معناداری دارد که نشان‌دهنده روایی همگرا مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان است.

همسانی درونی عوامل استخراج شده از مقیاس شیوه‌فرزندپروری و کل با آلفای کرانباخ محاسبه شد. ضریب همبستگی نمرات حاصل از دوبار اجرای مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر

توانمندی‌های بزرگسالان با فاصله زمانی یک ماه نیز بررسی شد. نتایج در جدول شماره ۳ آمده است.

جدول ۳. آلفای کرانباخ شیوه‌فرزند‌پروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان، بازآزمایی و ضریب

همبستگی			
آگاهی از توانمندی‌ها	حمایت	تشویق	فرزند‌پروری کلی
۰/۶۹	۰/۷۰	۰/۸۹	۰/۸۰
۰/۶۵	۰/۷۵	۰/۸۰	۰/۸۳
۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۸۰	۰/۶۹

نتایج جدول نشان داد آلفای کرانباخ شیوه‌فرزند‌پروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان در مرحله اول و دوم از ۰/۶۵ تا ۰/۸۳ است. لذا، مقیاس از آلفای کرانباخ مناسبی برخوردار است. ضرایب همبستگی شیوه‌فرزند‌پروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان در اجرای فاصله زمانی یک ماه معنی‌دار ($p < 0.01$) است. مقادیر آن از ۰/۶۳ تا ۰/۸۰ است. لذا، مقیاس از پایایی مناسبی برخوردار است.

محاسبه شاخص کفایت نمونه‌برداری و آزمون کرویت بارتلت بر روی داده‌های حاصل از اجرای مقیاس ادراک شیوه‌فرزند‌پروری مبتنی بر توانمندی‌ها نوجوانان نشان داد KMO برابر ۰/۸۵ و رد فرض صفر در آزمون کرویت بارتلت ($P < 0.01$, $X^2 = 966/16$) شرایط لازم برای تحلیل عاملی اکتشافی مقیاس ادراک شیوه‌فرزند‌پروری مبتنی بر توانمندی‌ها وجود دارد. نتایج نشان داد که سه عامل قابل استخراج است. بررسی نمودار اسکری از این استدلال حمایت می‌کند به دلیل اینکه سؤال ۲ روی هیچ یک از عوامل بار نشدند، حذف گردید. سؤال ۴ و ۵ روی سه عامل بار مضاعف داشتند حذف گردید. در مجموع ۲۷/۵۲ واریانس کل را تبیین می‌کنند. عوامل استخراج شده با توجه به محتوای ماده‌ها به ترتیب عامل اول، دریافت توجه و حمایت، شناخته شدن و دریافت فرصت نام‌گذاری شدند. در جدول شماره ۴ نتایج بار عاملی ۱۱ سؤالی آورده شده است.

جدول ۴. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی مقیاس ادراک شیوه‌فرزند‌پروری مبتنی بر توانمندی‌ها

عامل اول (توجه و حمایت)		عامل دوم (شناخته شدن)		عامل سوم (دریافت فرصت)	
سؤال	بار عامل	سؤال	بار عاملی	سؤال	بار عاملی
۹	۰/۹۰	۶	۰/۸۴	۱۲	۰/۸۲

۰/۷۸	۱۳	۰/۷۷	۳	۰/۸۱	۷
۰/۷۰	۸	۰/۶۴	۱۱	۰/۷۹	۱۴
				۰/۷۳	۱۰
				۰/۶۲	۱

بر اساس تعریف و مبانی نظری ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها، جمع نمرات عامل‌ها نشان‌دهنده توجه و حمایت، شناخته شدن و دریافت فرصت است. در پژوهش حاضر پرسشنامه با سه عامل دارای ۱۱ سؤال است. سؤال ۱، ۴، ۶، ۷، ۱۱ زیر مقیاس توجه و حمایت، سؤال ۲، ۳، ۸ زیر مقیاس شناخته شدن و سؤال ۵، ۹، ۱۰ زیر مقیاس دریافت فرصت است. نتیجه همبستگی ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های با بهزیستی روان‌شناختی نوجوانان در جدول ۵ آمده است.

جدول ۵. ضرایب همبستگی ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها با بهزیستی روان‌شناختی نوجوانان

متغیر	توجه و حمایت	شناخته شدن	دریافت فرصت	فرزندپروری کلی
بهزیستی روان‌شناختی	۰/۵۹**	۰/۱۶*	۰/۱۰	۰/۳۶**

($P \leq 0.05, 0.01$)

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد عوامل استخراج شده از مقیاس ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها، زیر مقیاس توجه و حمایت و شناخته شدن و مقیاس کلی با بهزیستی روان‌شناختی رابطه معناداری دارد که نشان‌دهنده روایی همگرا مقیاس ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها است.

همسانی درونی عوامل استخراج شده از مقیاس شیوه‌فرزندپروری و کل با آلفای کرانباخ محاسبه شد. ضریب همبستگی نمرات حاصل از دوبار اجرای مقیاس ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها با فاصله زمانی یک ماه نیز بررسی شد. نتایج در جدول شماره ۶ آمده است.

جدول ۶. آلفای کرانباخ ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های، بازآزمایی و ضریب همبستگی

توجه و حمایت	شناخته شدن	دریافت فرصت	فرزندپروری کلی
۰/۸۳	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۸۴
۰/۸۱	۰/۷۰	۰/۸۱	۰/۸۴

نتایج جدول نشان داد آلفای کرانباخ ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها در مرحله اول و دوم از ۰/۷۰ تا ۰/۸۴ است. لذا، مقیاس از آلفای کرانباخ مناسبی برخوردار است. ضرایب همبستگی ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها در اجرای فاصله زمانی یک ماه معنی‌دار ($p < 0/01$) است. مقادیر آن از ۰/۶۸ تا ۱ است. لذا، مقیاس از پایایی مناسبی برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها نسخه والد- کودک بود. نتایج حاصل از تحلیل عامل اکتشافی نشان داد که پرسشنامه شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان روی سه عامل جای می‌گیرند؛ عامل اول با ۵ سؤال نشان‌دهنده آگاهی از توانمندی‌هاست. عامل دوم با چهار سؤال حاکی از حمایت و عامل سوم با ۲ سؤال نشان‌دهنده تشویق است. نتیجه به‌دست آمده با نتایج واترز متفاوت است. واترز (۲۰۱۵) برای کل پرسشنامه یک نمره در نظر گرفته است. این در حالی است که نتیجه به‌دست آمده با رویکرد واترز مطابق دارد. چرا که هدف شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها این است که بتواند به صورت آگاهانه حالات مثبت، فرایند مثبت و ویژگی‌های مثبت در کودک را شناسایی کند و پرورش دهد (آلن و همکاران، ۲۰۲۲) و کودک را به استفاده از توانمندی‌های خود تشویق کند (لوتون و واترز، ۲۰۱۷). در حقیقت، استفاده از توانمندی‌ها ظرفیتی برای تعالی و استعداد فرد به‌وجود می‌آورد و به او کمک می‌کند تا در تعامل با محیط خود سازگاری بهتری را نشان دهد (پیترسون و سلیگمن، ۲۰۰۴، لینلی، ویلرز، و بیسواس-دینر، ۲۰۱۰). توانمندی‌ها، ظرفیتی برای کمک به خودمان در دیدن بهترین چیزها در خود و دیگران است. علاوه‌براین، در مواجهه با چالش‌ها نیز توجه ما را از منفی به مثبت تغییر می‌دهد. توانمندی‌ها موجب می‌شود تا فرد از خودانتقادی در روابط خود با دیگران اجتناب کند (نیمیک، مک‌گروث، ۲۰۱۹). بنابراین، این همان چیزی است که والدین و نوجوان در تعامل با یکدیگر به آن نیاز دارند تا بتوانند روابط سالم و پویایی را برای خود فراهم آورند.

همبستگی معنادار توانمندی‌ها و خودکارآمدی والدین نشان‌دهنده روایی همگرا است. این نتایج با یافته‌های آردلت و اکلس (۲۰۰۱)، جونز و پرنز (۲۰۰۵)، واترز (۲۰۱۵)، واترز و سان (۲۰۱۷)، رایکز و تامپسون (۲۰۰۵)، کالتز و تریفن (۲۰۱۹) همسو است. آردلت و اکلس (۲۰۰۱) و جونز و پرنز (۲۰۰۵) نشان دادند که سطح پایین خودکارآمدی والدین با استرس و افسردگی

و سطح بالای خودکارآمدی والدین با راهبردهای مقابله و پشتکار و رضایت از نقش والدگریشان ارتباط مثبت دارد. رایکز و تامپسون (۲۰۰۵) نیز مطرح کردند خودکارآمدی بالای والدین شیوه‌های فرزندپروری مثبت مانند گرمی و پاسخگویی و خودکارآمدی پایین والدین شیوه‌های فرزندپروری مانند انضباط‌های موقتی و بی‌توجهی را پیش‌بینی می‌کند. در تبیین نتایج می‌توان گفت، شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها رویکردی است که به والدین کمک می‌کند تا به جای تمرکز بر نقاط ضعف فرزندان بتوانند بر نقاط قوت آن‌ها متمرکز شوند و آن را شناسایی کنند و مورد حمایت و توجه قرار دهند. علاوه بر این، هنگامی که والدین به عملکرد خود اطمینان پیدا می‌کنند احساس شایستگی دارند و خودکارآمدی آن‌ها در امر فرزندپروری‌شان افزایش پیدا می‌کند.

نتیجه به‌دست آمده از تحلیل عامل اکتشافی پرسشنامه ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های نوجوانان نیز روی سه عامل جای گرفت، عامل اول با ۵ سؤال نشان‌دهنده دریافت توجه و حمایت است. عامل دوم با ۳ سؤال حاکی از شناخته شدن و عامل سوم با ۳ سؤال نشان‌دهنده دریافت فرصت است. نتیجه به دست آمده با نتایج واترز متفاوت است. او برای کل پرسشنامه یک نمره در نظر گرفته است. نتیجه به‌دست آمده با رویکرد او مطابق دارد. به دلیل اینکه او بر این باور است شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها در پی آن است که والدین بتوانند مواردی که فرزندشان قادر هستند به خوبی انجام دهند را شناسایی کنند و آن‌ها را تشویق کنند تا توانمندی‌های خود را مورد استفاده و رشد قرار دهند (جک، سان، لوتون، چین و واترز، ۲۰۱۸). علاوه بر این، واترز و همکاران (۲۰۱۹) مطرح می‌کنند یک روش قدرتمند برای ساختن توانمندی‌ها دریافت بازخورد در مورد نقاط قوت است که به وسیله شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها چنین امری امکان‌پذیر است که در برداشت و ادراک مثبت کودک و نوجوان مؤثر است. اسپریترز، استفنز و سویتمن، (۲۰۰۹) نیز مشخص کردند وقتی نوجوانان بازخوردی در مورد توانمندی‌هایشان از معلم‌ها، مربیان، دوستان و خانواده دریافت می‌کنند بهزیستی آن‌ها تقویت و ارتقاء می‌یابد. از طرفی، لوتون و واترز مطرح می‌کنند که مطالعات دوسویه نشان داده است که رتبه‌بندی والدین و کودک از این دو عامل در یکدیگر به میزان متوسطی همگرا هستند (لوتون و واترز، ۲۰۱۷) که شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها و ادراک آن حاکی از آن است که در هر دو مقیاس آگاهی از توانمندی‌ها، شناخته شدن، دریافت توجه و حمایت، فرصت و تشویق را در بر می‌گیرد. لذا، همانگونه که پیترسون و سلیگمن (۲۰۰۴) مطرح می‌کنند استفاده از توانمندی‌ها در پیوندها و انسجام خانوادگی، شبکه‌های اجتماعی غنی و حمایت‌کننده و مورد احترام بودن از طرف دیگران و احترام گذاشتن به دیگران مؤثر است.

همبستگی معنادار ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها با بهزیستی روان‌شناختی نوجوانان نشان‌دهنده روایی همگرا است که با یافته‌های واترز و سان (۲۰۱۷)، شوارتز و همکاران (۲۰۱۲)، ایر و تاپار (۲۰۱۴) و سولدو و مرسر (۲۰۱۴) همسو است. واترز و همکاران نشان دادند شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها با شاخص‌های متنوع بهزیستی در کودک و نوجوان و افزایش رضایت زندگی و حتی بهزیستی والدین همراه است (واترز و سان، ۲۰۱۷). در تبیین نتایج می‌توان گفت: دوران نوجوانی یکی از مراحل رشدی حساسی است که توجه به توانمندی‌ها و نقاط قوت آن‌ها می‌تواند در تقویت بهزیستی نوجوانان و بهسازی محیط خانواده نقش بسزایی داشته باشد. زمانی که نوجوان این برداشت را دارد که مورد توجه خانواده است، رفتارهای سازگارانه‌تری را نشان می‌دهند. بنابراین، شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها می‌تواند محیطی امن و قابل اطمینانی برای فرزندان به‌وجود آورد.

نتایج به‌دست آمده از مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های والد - کودک نشان می‌دهد که روایی و پایایی مناسبی برخوردار است که در آگاهی والدین از توانمندی‌ها، حمایت و تشویق توانمندی‌های فرزندان نقش بسزایی دارد. وجود چنین والدینی آگاه کمک می‌کند تا فرزندان برداشت و دریافت بهتری از توانمندی‌ها و نقاط قوت خود داشته باشند و به این اطمینان برسند که برای شناخته شدن توانایی‌ها و نقاط قوت شخصیت و حتی ایجاد فرصت، خانواده این زمینه را برای آن‌ها فراهم می‌آورد. به‌عبارتی می‌توان گفت، توانمندی‌ها منابع و دارایی‌های درونی فرد هستند که هسته اصلی بودن، هویت و رفتار فرد را تشکیل می‌دهد و زندگی توام با شکوفایی را امکان‌پذیر می‌سازد (نیمیک، ۱۳۹۹) و برای فرد احساس انرژی و کارآمدی را به‌وجود می‌آورد و از اهداف، ارزش‌ها و رشد فردی حمایت می‌کند (پیترسون و سلیگمن، ۲۰۰۴، لینلی، ویلرز، بیسواس-دینر، ۲۰۱۰).

از محدودیت پژوهش این است که تعداد ماده‌ها در یک عامل دو ماده است. هر چند بهتر است که تعداد ماده‌ها در یک عامل بیش از ۳ باشد، اما در برخی از تست‌های معتبر نیز این مسئله وجود دارد. از آنجا که پژوهش برای روی نمونه نوجوانان ۱۲ تا ۱۸ ساله انجام شده است، ضروری است، نتایج پژوهش به لحاظ روایی بیرونی در مورد کودکان با احتیاط بیشتری صورت گیرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی این مقیاس بر روی کودکان نیز مورد استفاده قرار گیرد. از نوآوری پژوهش این است که مقیاس شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های والد - کودک در ارتباط با هم مورد استفاده قرار گرفته است. همچنین این مقیاس می‌تواند در جهت توانمندسازی محیط خانواده و در تعامل والد - کودک بر مبنای توانمندی‌ها مورد استفاده قرار گیرد و در جهت حل مشکلات روابط والد - کودک نقش‌سازنده داشته باشد.

موازن اخلاقی

در این پژوهش موازن اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، حریم خصوصی و رازداری رعایت شد.

مشارکت نویسندگان

پژوهش حاضر برگرفته از طرح پژوهشی صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور است که با مشارکت نویسندگان انجام شده است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان، این مقاله تعارض منافع ندارد و با حمایت مالی بنیاد ملی علم ایران (صندوق حمایت از پژوهشگران کشور) صورت گرفته است.

سپاسگزاری

مقاله حاضر برگرفته از طرح پژوهشی در صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور با کد ۹۸۰۲۸۰۳۷ است. بدینوسیله از صندوق حمایت از پژوهشگران و فناوران کشور و کلیه دانش‌آموزان و والدینی که پژوهشگران را در اجرای پژوهش یاری کردند، سپاسگزاری می‌شود.

References

- Allen, K. A., Waters, I. E., Arslan, G., & Prentice, M. (2022). Strength- based parenting and stress- related growth in adolescents: Exploring the role of positive reappraisal, school belonging, and emotional processing during the pandemic, *Journal of Adolescence*, 1-15.[\[link\]](#)
- Ardelt, M. & Eccles, J. (2001). Effects of mother's parental efficacy beliefs and promotive parenting strategies on inner-city youth. *Journal of Family Issues*, 22(8), 944-972.[\[link\]](#)
- Donaldson, S., Dollwet, M., & Rao., M. (2015). Happiness, excellence, and optimal human functioning revisited: Examining the peer-reviewed literature linked to positive psychology. *Journal Positive Psychology*, 10, 185-195.[\[link\]](#)
- Dumka, L. E., Stoerzinger, H. D., Jackson, K. M., & Roosa, M. W. (1996). Examination of the cross cultural and cross-language equivalence of the parenting self-agency measure, *Family Relations*, 45(2), 216-222.[\[link\]](#)

- Eyre, O., and Thapar, A. (2014). Common adolescent mental disorders: transition to adulthood. *Lancet*, 383, 1366–1366. [\[link\]](#)
- Glatz, T. & Trifan, A. T. (2019). Examination of Parental Self-Efficacy and Their Beliefs About the Outcomes of Their Parenting Practices, *Journal of Family*, 40(10) 1321 –1345[[link](#)]
- Govindji, R., and Linley, P. A. (2007). Strengths use, self-concordance and wellbeing: implications for strengths coaching and coaching psychologists. *International Coaching Psychology Review*, 2, 143–153. [\[link\]](#)
- Jack, H. K., Sun, J., Loton, D., Chin, T. C., & Waters, L. E. (2018). Strengths and Subjective Wellbeing in Adolescence: Strength-Based Parenting and the Moderating Effect of Mindset, *Journal Happiness Studies*, 19, 567–586. [\[link\]](#)
- Jones, T. L., & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review*, 25(3), 341–363. [\[link\]](#)
- Khanjani, M., Shahidi, S., Fathabadi, J., Mazaheri, M. A., & Shokri, O. (2014). Factor structure and psychometric properties of the Ryff's scale of Psychological well-being, short form (18-item) among male and female students. *Thoughts and Behavior in Clinical Psychology*, 9(32), 27-36. [\[link\]](#)
- Linley, A., Willars, J., and Biswas-Diener, R. (2010). *The Strengths Book: Be Confident, Be Successful, and Enjoy Better Relationships by Realizing the Best of You*. Coventry, CV: CAPP.
- Loton, D., & Waters, I. E. (2017). The Mediating Effect of Self-Efficacy in the Connections between Strength-Based Parenting, Happiness and Psychological Distress in Teens. *Frontiers in Psychology*, 8(1707), 1-13. [\[link\]](#)
- Niemiec, R. M., & McGrath, R. E. (2019). *The power of character strengths: appreciate and ignite your positive personality*, VIA Institute on Character Publish.
- Peterson, C., & Seligman, M. (2004). *Character Strengths and Virtues: A Handbook and Classification*, Oxford university press.
- Raikes, H. A., & Thompson, R. A. (2005). Efficacy and social support as predictors of parenting stress among families in poverty. *Infant Mental Health Journal*, 26, 177–190. [\[link\]](#)
- Rashid, T., & McGrath, R. (2020). Strengths- based actions to enhance wellbeing in the time of COVID- 19. *International Journal of Wellbeing*, 10(4),113–132. [\[link\]](#)

- Rusk, R. D., & Waters, L. E. (2013). Tracing the size, reach, impact, and breadth of positive psychology. *Journal of Positive Psychology*, 8, 207–221. [[link](#)]
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57, 1069-1081. [[link](#)]
- Sadeghy, M., Akbari Chermahini, S., Bahrami, A., & Seyed mousavi, P. S. (2022). Effectiveness of Attachment-based Theraplay on Parental Self-Efficacy, Emotion Regulation and Social Adjustment in Children with Separation Anxiety: A Case report. *Applied Psychology*, 16(2), 132-107. [[link](#)]
- Schwartz, O. S., Sheeber, L. B., Dudgeon, P., and Allen, N. B. (2012). Emotion socialization within the family environment and adolescent depression. *Clinical Psychology Review*. 32, 447–453. [[link](#)]
- Spreitzer, G., Stephens, J. P., and Sweetman, D. (2009). The reflected best self-field experiment with adolescent leaders: exploring the psychological resources associated with feedback source and valence. *Journal of Positive Psychology*, 4, 331–348. [[link](#)]
- Suldo, S. M., Savage, J. A., and Mercer, S. H. (2014). Increasing middle school students' life satisfaction: efficacy of a positive psychology group intervention. *Journal Happiness Studies*. 15, 19–42. [[link](#)]
- Waters, I. E., Loton, D., Jach, H. K. (2019). Does Strength-Based Parenting Predict Academic Achievement? The Mediating Effects of Perseverance and Engagement. *Journal Happiness Studies*, 20, 1121–1140. [[link](#)]
- Waters, I. E. (2015). Strength-Based Parenting and life satisfaction in teenagers, *Advances in Social Sciences Research Journal*, 2(11), 158-173. [[link](#)]
- Waters, I. E., & Sun, J. (2017). Can a Brief Strength-Based Parenting? Intervention Boost Self-Efficacy and Positive Emotions in Parents? *International Journal Applied Positive Psychology*, 1, 41- 56. [[link](#)]
- Waters, I. E., Loton, D. j., Grace, D., Jacques-Hamilton, R., and Zyphur M. J (2019). Observing Change Over Time in Strength-Based Parenting and Subjective Wellbeing for Pre-teens and Teens. *Frontiers in Psychology*, 10:2273. [[link](#)]

ردیف	سؤالات پرسشنامه ادراک شیوه‌فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌ها	کاملاً مخالفم	تقریباً مخالفم	کمی مخالفم	نه موافق و نه مخالفم	کمی موافقم	تقریباً موافقم	کاملاً موافقم
۱	والدینم متوجه توانمندی‌های من هستند.							
۲	والدینم می‌دانند من چه چیزی را به بهترین وجه انجام می‌دهم.							
۳	والدینم توانمندی‌های مرا خوب می‌شناسند.							
۴	والدینم به چیزهایی که من در آن بهترین هستم توجه دارند.							
۵	والدینم به من فرصت می‌دهند تا چیزی را که در آن بهترین هستم دائم انجام دهم							
۶	والدینم مرا تشویق می‌کنند تا همیشه توانمندی‌هایم را به کار گیرم.							
۷	والدینم برای انجام کارهایی که در آن‌ها خوب هستم تشویق می‌کنند.							
۸	والدینم توصیه می‌کنند که باید هر روز از توانمندی‌هایم استفاده کنم.							
۹	والدینم فرصت‌های زیادی برای استفاده از توانمندی‌هایم به من می‌دهند.							
۱۰	والدینم به من کمک می‌کنند تا به راه‌های استفاده از توانمندی‌های خود فکر کنم.							
۱۱	والدینم به من نشان می‌دهند که چطور از توانمندی‌هایم در موقعیت‌های مختلف استفاده کنم.							

کاملاً موافقم	تقریباً موافقم	نه موافق و نه مخالفم	تقریباً مخالفم	کاملاً مخالفم	سؤالات پرسشنامه شیوه فرزندپروری مبتنی بر توانمندی‌های بزرگسالان	ردیف
					نقاط قوت فرزندانم (شخصیت، توانایی‌ها، استعدادها و مهارت‌های آنها) را به راحتی می‌بینم.	۱
					من می‌دانم که بچه‌هایم از انجام چه کاری لذت می‌برند.	۲
					کارهایی را که فرزندانم در آن خوب هستند (یا مهارت دارند) را می‌دانم	۳
					من از توانمندی‌های کلیدی در هر یک از فرزندانم آگاه هستم.	۴
					من می‌دانم چه چیزی به فرزندانم انرژی می‌دهد.	۵
					من فرزندانم را به انجام کارهایی که در آن خوب هستند، تشویق می‌کنم.	۶
					من به فرزندانم پیشنهاد می‌دهم که هر روز توانمندی‌های خود را بکار برند.	۷
					من عملاً به فرزندانم نشان می‌دهم که چگونه چطور توانمندی‌هایشان را در موقعیت‌های مختلف استفاده کنند.	۸
					فرزندانم را تشویق می‌کنم کارهایی را انجام دهند که از آنها لذت می‌برند.	۹
					من به روش‌های فکر می‌کنم که به فرزندانم در استفاده از توانمندی‌ها کمک می‌کند.	۱۰
					من فرزندانم را تشویق می‌کنم کارهایی را انجام دهند که به آنها انرژی می‌دهد.	۱۱
